

Пише:

Радоје
Арсенић

Загреб, јануара 2008.

ОД ЕГЗОДУСА ДО ВЛАДЕ

После недавних парламентарних избора у Хрватској српски заједници дошли су у ирилику да учествују у новој влади и иако знатно допринесу интересима своје националне заједнице.

Иако је овај текст због датумских ограничења рађен нешто пре објављивања састава нове хрватске владе, извесно је да ће овај пут у њој бити и српски представник, директно биран са мањинске листе где Устав РХ гарантује Србима три места у Хрватском сабору. Тако је у протеклој деценији и нешто српска заједница у Хрватској прешла необичан и несвакидашњи политички пут од националног егзодуса у којем је изван Хрватске остало две трећине Срба од оних који су ту живели до 1991. године и хрватског напуштања Југославије, па до учешћа у влади коју води странка (истина после одласка Туђмана темељито реформисана) која је најодговорнија за њихову трагичну судбину.

Који ће ресор добити и није толико важно као чињеница да десеткована српска заједница у Хрватској после насилног свођења из статуса равноправног народа (који је имала од половине 19. века и до сада јој једино одузет у време Павелићеве усташке „државе“) у националну мањину сада има улогу језичка на ваги који није да баш пресуђује, али даје стабилност хрватској влади без обзира која политичка опција је формира.

Политичка биполарност Хрватске

Резултат је то, наравно, подела на хрватској политичкој сцени и чињенице да се она искристалисала у две главне опције – ХДЗ и СДП – које имају подједнаку подршку у изборној бази, али недовољну да било која сама формира власт. О томе неумиливо говоре бројеви, односно резултати избора: ХДЗ је освојио 34,7 одсто гласова и 66 мандата у Сабору, а СДП нешто изнад 32 одсто гласова и 56 мандата, с тим што су њега одмах подржали ХНС Весне Пусић са 7 мандата и Истарски демократски сабор са три освојена мандата, па су се тиме практично изједначили с ХДЗ-ом.

За већину у Сабору и тиме могућност формирања владе потребно је 77 мандата. И онда је настала трка и политичко трговање за савезницима који ће поунити недостајуће гласове за потребну подршку, у којој је успешнији био ХДЗ, јер му је пресудну предност донела „зелено-жута“ коалиција ХСС-ХСЛС са 8 мандата, чији су челници Јосип Фришчић и Ђурђа Адлешич.

На ту страну су брзо утрчали и двојица мањинских заступника (од укупно 8) – први Ром изабран у

Сабор Назиф Мемеди и лидер Бошњака Шемсо Танковић, који је уочи избора потписао подршку СДП-у, али се после њих предомилио. Затим је и са Санадером посвађани „праваш“, Башић изјавио да неће у коалицију с ХДЗ-ом, али ће га подржати у парламенту и тако је Санадер скупио довољну већину за формирање владе. Истина тесну, али је то било стимулативно и за остале мањинске заступнике да у интересу својих заједница приступе већини, чиме Санадерова влада барем за сада добија и одређену стабилност, односно преко 80 гласова у Сабору.

Иво Санадер и Милорад Пуповац

Посебну политичку тежину у томе добија компактна српска „тројка“ (Милорад Пуповац, Војислав Станимировић и Ратко Гајица који су поново изабрани у Сабор), због чега су јој и отворена врата владе, а то јој је обећавао и млади челник СДП-а Зоран Милановић уколико владу формира његова странка. Одмах од почетка они су се поставили принципијелно:

„Подршка српских заступника зависи од тога ко може да састави бољу владу за опште интересе Хрватске и српске заједнице, као и о томе ко може да састави стабилну владу која ће гарантовати политичку стабилност земље“ – рекао је Милорад Пуповац и објаснио да хрватске странке треба предходно да разреше ту битну ствар коме припада мандат за формирање нове владе, па ће српски заступници онда донети своју одлуку у интересу српске заједнице у РХ.

Другим речима, Срби не желе да пресуђују у битним питањима између Хрвата, а ту се у ствари ради о континуитету политике коју је Пуповац пре две године овако објаснио: „Ми смо се као мањина определили за политику да своје проблеме решавамо тако да градимо и др-

жаву у којој живимо. Ми смо и због тога учинили све да Хрватска добије почетак преговора о придруживању Европи, те да наши проблеми и отворена питања не буду препрека него подстицај за то да Хрватска постане чланица Европске Уније, да може започети преговоре. Да смо се другачијом политиком водили и понашали и ми и Хрватска бисмо остали заробљеници тих отворених бројних питања и ратне политике.“

На трагу овако трасиране политике пре четири године је Самостална демократска српска странка после парламентарних избора склопила политички споразум с ХДЗ-ом

психијатар из Вуковара и председник СДСС-а Војислав Станимировић добио је 13.104 (21,44 одсто), а адвокат из Книна Ратко Гајица 9.673 (15,83 одсто) гласова.

Предузетник и председник Странке подунавских Срба из Вуковара Раде Лесковац био је четврти са 6.686 (10,94 одсто) гласова, а затим следе двојица кандидата Заједнице Срба Хрватске, која је била и најжепши критичар СДСС-а уочи избора.

Пети је председник Српског демократског форума Вељко Џакула са 2.521 (4,13 одсто), а социолог и председник ЗСХ Светозар Ливада шести са 2.432 (3,98 одсто) гласа, седми је адвокат из Загреба Лука Шушак са 1.557 (2,55 одсто) гласова (био кандидат Српске народне странке), итд. Бирало се између 20 кандидата.

Највећи део од 189.877 уписаних Срба у бирачке књиге, међутим, определио се да гласа на општим изборима за страначке листе, чиме су губили право да гласају за мањинске представнике. ХДЗ ни овај пут није дозволио мањинама тзв. позитивну дискриминацију, односно право да гласају и на општим изборима и мањинским, што им је иначе омогућено Уставом, који се у овом делу не спроводи.

И поред овако убедљиве победе и уласка у хрватску владу СДСС-у неће бити лако у наредном периоду. Показује то и јавно писмо Заједнице Срба Хрватске у којем им честитају на изборној победи, али и позивају да „не преговарају о фотељама и министарским местима већ да као претпоставку за подршку власти затраже реституцију станарског права на исти начин како је то спроведено у БиХ“. У Хрватској, наима, власт ни не помишља да српским избеглицама којима су док су били изван РХ одузети станови на којима су имали станарско право врати станове како је то још пре неколико година учињено у Босни и Херцеговини.

Уз то, ЗСХ тражи решавање још неколико „врућих“ проблема што у протеклом раздобљу није успело СДСС-у, а то су: исплата свих заосталих пензија Србима који су их стекли пре рата, па их неколико година нису добијали, да се у року од пола године осигура обештећење српских радника Борова, Беља и других предузећа (што је већ одавно учињено за Хрвате), да се врати сва отета приватна и колективна имовина припадницима српске заједнице, као и њиховим организацијама и Српској православној цркви и још доста тога. Врућа политичка година и у српским редовима у Хрватској очито тек предстоји.

♦